

TUTKIMUSRAPORTTI

RAASEPORI

Tammisaaren vanha asemakaava-alue (Helene Schjerfbeckinkatu 5)

Historiallisen ajan kaupunkitontin koekaivaus
10.-12.5.2021



AKDG 6913:1



Museovirasto

ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT

KOEKAIVAUSRYHMÄ

PETRO PESONEN

Tiivistelmä

Tammisaaren vanhalla asemakaava-alueella, osoitteessa Helene Schjerfbeckinkatu 5 tehtiin koekaivaus keväällä 2021. Tutkimusten tarkoituksena oli selvittää, onko uudisrakentamisen kohteena olevalla tontilla säilynyt Tammisaaren vanhempaan asutukseen liittyviä rakenteita tai kulttuurikerroksia, erityisesti 1500-1700 -luvulta. Tutkittava tontti on Tammisaaren kaupunkiarkeologisessa inventoinnissa luokiteltu luokkaan 1, eli tutkimuksellisesti erityisen mielenkiintoiseksi ja suojellulliseksi arvokkaaksi alueeksi. Tutkimukset toteutettiin koekuopituksena eli tontille kaivettiin 18 koekuoppaa, kooltaan 50 x 50 cm. Useissa koekuopissa havaittiin todennäköisiä rantahiikkakerroksia, jotka lienevät muodostuneet veden ajoittain noustua peittämään rannassa ollutta aluetta. Hiikkakerrosten alla, kosteassa maassa, havaittiin useissa koekuopissa orgaanista ainetta ja/tai puuta sisältäviä kerroksia. Kahta koekuoppaa lukuun ottamatta nämä puuta tai muuta orgaanista ainetta sisältäneet koekuopat keskittyvät tontin luoteisnurkalle, noin 250 m² alueelle. Mikäli rakennushanke tontilla toteutuu, on em. aluetta lienee syytä tutkia tarkemmin tasokaivauksin.

Kannen kuva: Tutkittava nurmialue Helene Schjerfbeckinkatu 5:n tontilla. Kuva Petro Pesonen, Museovirasto

Sisällysluettelo

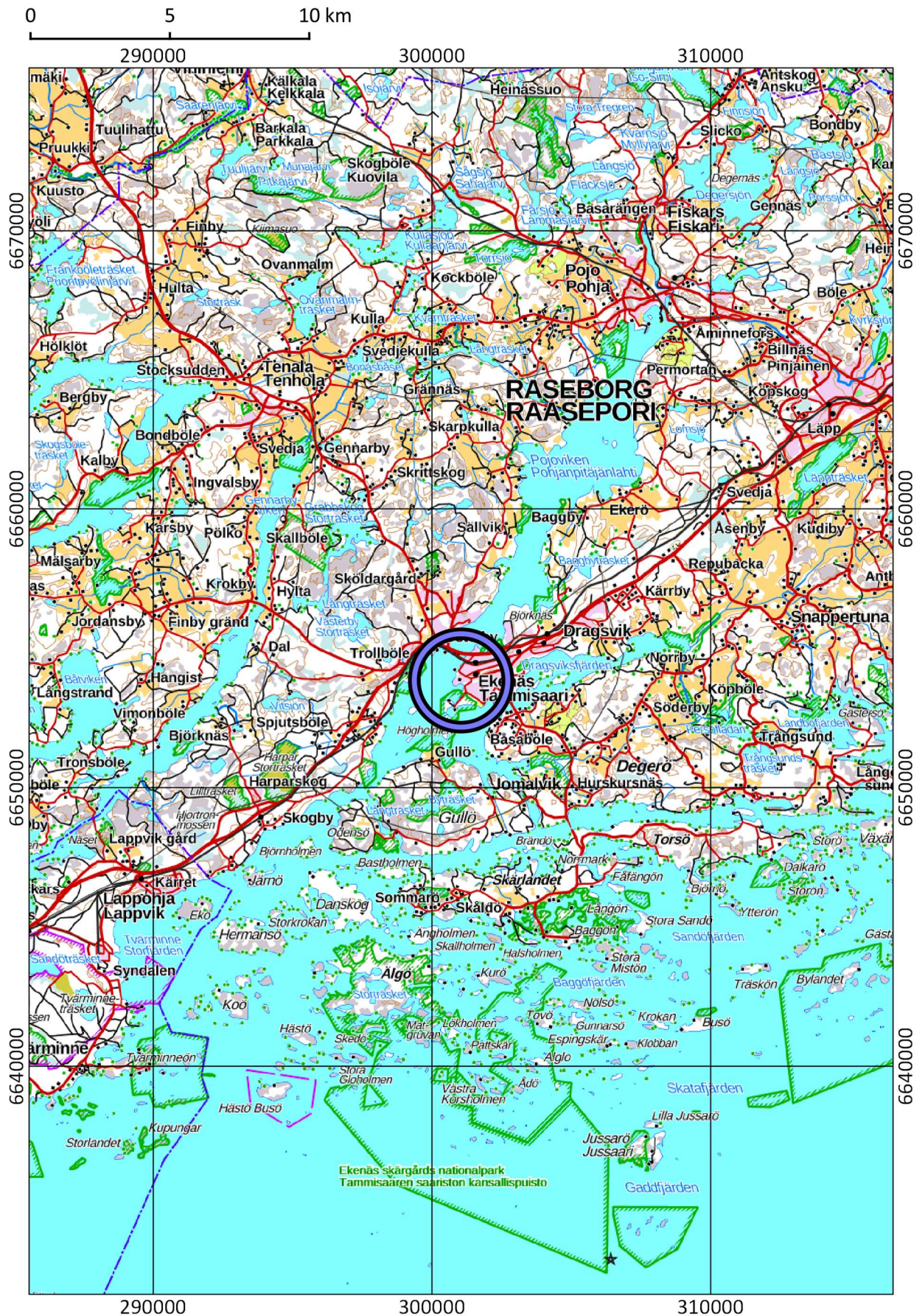
Tiivistelmä	
Sisällysluettelo	1
Arkisto- ja rekisteritiedot	2
Sijaintikartat	3
1. JOHDANTO	5
2. TUTKIMUSHISTORIA	5
3. KOHTEEN SIJAINTI JA KUVAUS	6
4. TUTKIMUSMENETELMÄT	8
5. KAIVAUSHAVAINNOT	9
5. YHTEENVETO	20
DIGIKUVALUETTELO	21
Yleiskartta	22

Arkisto- ja rekisteritiedot

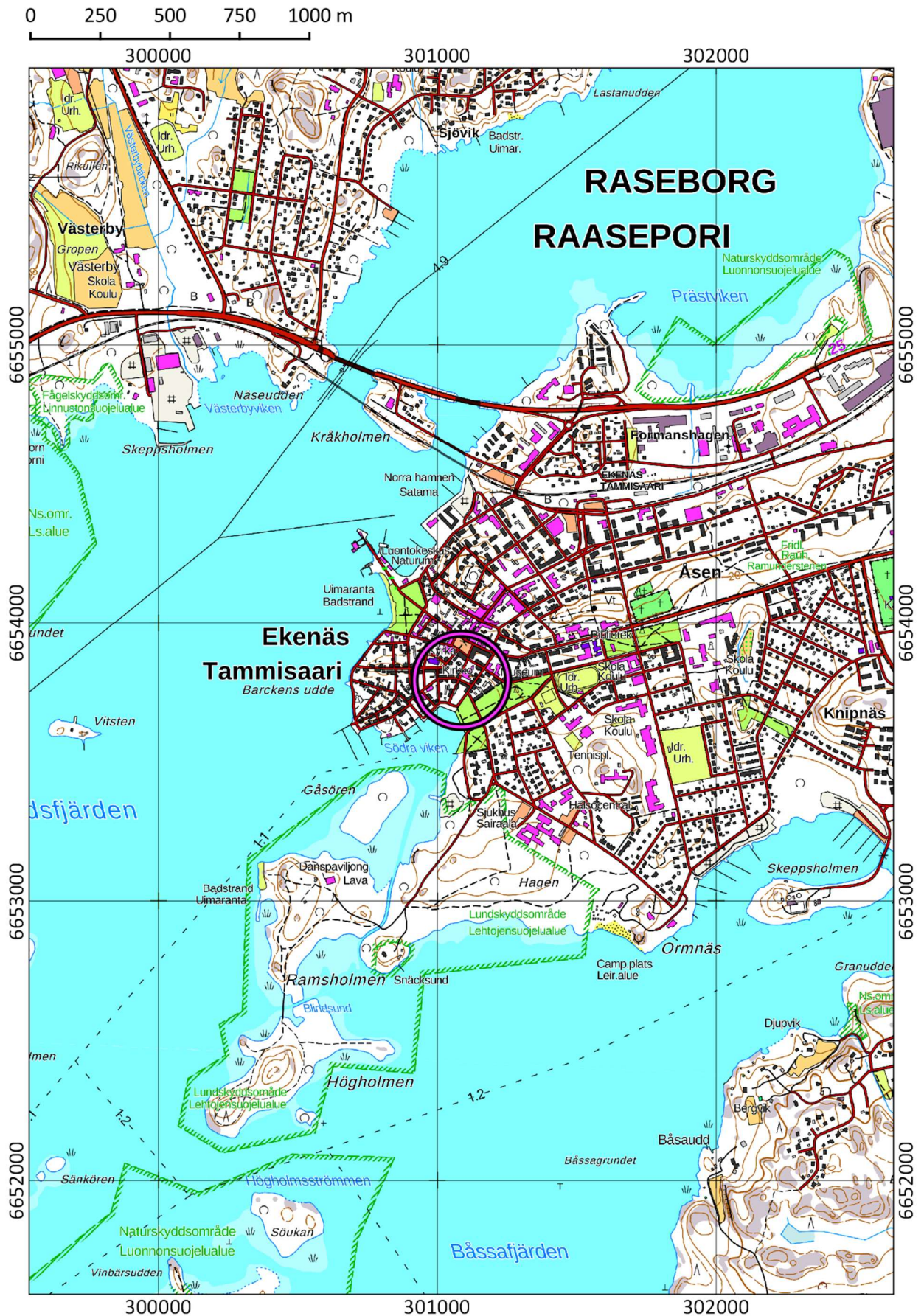
Kohteen nimi:	RAASEPORI Tammisaaren vanha asemakaava-alue (Helene Schjerfbeckinkatu 5)
Muinaisjäännöslaji:	Asuinpaikat (kaupungit)
Ajoitus:	Historiallinen
Muinaisjäännösrekisterinumero:	1000007747
Tutkimuksen laatu:	Koekaivaus
Tutkimuslaitos:	Museovirasto, Arkeologiset kenttäpalvelut, koekaivausryhmä
Toimeksianto:	Länsi-Uudenmaan museo, Tarja Knuutinen 19.3.2021 (MV/48/05.01.00/2021)
Tutkimusten johtaja:	FL Petro Pesonen
Apulaistutkija:	FM Sara Långsjö
Kaivausapulaiset:	Mikko Ahvonen, Henna Lindström, Lauretta Suomi
Tutkimuksen rahoitus:	Museovirasto (virkatyö)
Kenttätyöaika:	10.-12.5.2021
Avattu alue:	4,5 m ²
Maakunta:	Uusimaa
Kunta, kylä:	Raasepori, Tammisaari
Kiinteistötunnus:	710-4-44-130
Peruskartta, TM35-lehtijako:	K3443F4
Peruskartta, Yleislehtijako:	2014 01 Ekenäs
Muinaisjäännöksen keskikoordinaatit muinaisjäännösrekisterissä:	N: 6653832, I: 300945 (ETRS-TM35FIN)
Tutkimusalueen keskikoordinaatit:	N: 6653844, I: 294950
Tutkimusalueen lähiosoitteet:	Helene Schjerfbeckinkatu 5, 10600 Tammisaari
Tutkitun alueen korkeus:	Z: 3 mmpy (N2000)
Tämän tutkimuksen löydöt:	KM 43372:1-32
Aikaisemmat tutkimukset: (koko kaupunkialueella)	1890, J. Reuter & O. Hultman (Linnanmäki, kaivaus) 1930, I. Kronqvist (Tammisaaren kirkko, tarkastus) 1958, Knut Drake (kirkko, kaivaus) 1961-1962, Elias Härö (Linnanmäki, kaivaus) 1981, Päivi Luppi (kuninkaankartano, koekaivaus) 1998, Terhi Mikkola (vanha kaupunki, valvonta) 1999, Dan Lindholm (Iso Kirkkokatu, kaivaus) 2000, Kirsi Majantie (Iso Kirkkokatu, valvonta) 2001, Teemu Mökkönen (kaupunkiarkeologinen inventointi) 2006, Marianna Niukkanen (Kustaa Vaasan katu 2, koekaivaus)
Aikaisemmat löydöt:	ei tutkitulta tontilta
Digikuvat:	AKDG 6913:1-41
Kartat:	Yleiskartat 1:150, 1:700, A3
Tutkimusraportti:	Museoviraston arkisto, Helsinki

RAASEPORI Tammisaaren vanha asemakaava-alue (Helene Schjerfbeckinkatu 5)

N: 6653832, I: 300945 (ETRS-TM35FIN), 1: 200 000



RAASEPORI Tammisaaren vanha asemakaava-alue (Helene Schjerfbeckinkatu 5)
 N: 6653832, I: 300945 (ETRS-TM35FIN), 1: 20 000



1. JOHDANTO

Museoviraston koekaivausryhmä teki koekaivauksen 10.-12.5.2021 Tammisaaren vanhalla asemakaava-alueella, osoitteessa Helene Schjerfbeckinkatu 5 (kiinteistötunnus 710-4-44-130). Tontin pohjoisosaan on suunniteltu uuden omakotitalon rakentamista. Tontti on vanhan asemakaava-alueen itäosissa, lähellä Raati-huoneentoria. Alueella ei ole aiemmin tehty arkeologisia tutkimuksia, joita on muutenkin tehty hyvin niukasti historiallisessa Tammisaaressa. Tontti on kaupunkiarkeologisessa inventoinnissa vuonna 2002 luokiteltu mielenkiinnoltaan 1. luokan alueeksi eli tutkimuksellisesti erityisen mielenkiintoiseksi tai suojelullisesti arvokkaaksi alueeksi. Toimeksianto tehtävään tuli alueelliselta vastuumuseolta eli Länsi-Uudenmaan museolta 19.3.2021. Kaivauksen vastuullisena johtajana oli FL Petro Pesonen. Dokumentoinnista vastasi FM Sara Långsjö. Kaivausapulaisina toimivat Mikko Ahvonen (harjoittelijana), Henna Lindström ja Lauretta Suomi.

Uudisrakennus on suunniteltu tontin pohjoisreunalle, joko Museokadun tai Helene Schjerfbeckinkadun suuntaisesti. Selvittävänä oli kuitenkin koko nykyinen nurmialue tontilla, pinta-alaltaan hieman alle 600 m². Toimeksiannossa koekaivauksen tehtäväksi määriteltiin mahdollisen vanhan kaupunkikerroksen säilymisen ja/tai olemassaolon selvittäminen tontin alueella.

Helsingissä 1.12.2021



Petro Pesonen, FL

2. TUTKIMUSHISTORIA

Tammisaaren vanhalla asemakaava-alueella on tehty kaupunkiarkeologinen inventointi vuonna 2002 Museoviraston tutkijan Teemu Mökkösen toimesta. Inventointikertomuksessa tutkittavan tontin (44:130) todetaan kuuluvan suojelullisesti ja tutkimuksellisesti 1-luokkaan, eli sillä on oletettavasti säilynyt vanhoja rakenteita ja/tai kulttuurikerroksia. Mökkösen kertomuksessa kerrotaan kyseisellä tontilla olevan vuoden 1696 kartalla kaksi tonttia, joiden yhteinen ulkoraja vastaa nykyisen tontin ulkorajoja. Tontin eteläpääty on tuolloin rajoittunut rantavyöhykkeelle ja tonttien omistajiksi mainitaan Christer Ersson ja Hindr. Nilsson. Vuoden 1798 kartassa kortteli ja sillä sijaitsevat tontit ovat jo saaneet nykyisen hahmonsaa. Tontilla nykyään oleva elokuva-teatterirakennus, asuinrakennus ja varastorakennus ovat tuhonneet tontin eteläosan vanhat kerrokset, mutta pohjoisosan nurmikentällä niitä on inventointikertomuksenkin mukaan voinut hyvin säilyä.

Tammisaaren vanhalla kaupunkialueella on tehty vain niukasti arkeologisia tutkimuksia. Ennen 1980-lukua oli tehty kaivauksia vain Tammisaaren harmaakivikirkon sisällä sekä Linnanmäellä, jossa sijaitsee 1550-luvulla rakennettu ja kesken jäänyt linnoitus kaupungin yläpuolella kohoavalla mäellä. Vuonna 1980 etsittiin Tammisaaren kuninkaankartanoa tontilla 1-1-7 siitä jälkiä kuitenkin löytämättä. Kaivausten löytöaineisto on vanhimmillaan 1800-luvulta. Lisäksi Tammisaaressa on tehty arkeologisia tutkimuksia kaukolämpöputkien kaivamisen yhteydessä eri puolilla kaupunkia vuosina 1998-2001. 1600-1700-luvun rakenteita ja kulttuurikerrosta on löydetty katualueilta Isolta Kirkkokadulta, Pikku Kirkkokadulta ja Kustaa Vaasan kadulta. 1500-lukuun liittyviä kerroksia ei toistaiseksi Tammisaaren arkeologisissa tutkimuksissa ole havaittu.

3. KOHTEEN SIJAINTI JA KUVAUS

Tammisaaren kaupunki on perustettu vuonna 1546 eli se on yksi Suomen Vaasa-ajan kaupungeista. Ennen sitä paikalla on ollut Erik Flemingin vuonna 1528 perustama kauppapaikka. Vuonna 1550 tammisaarelaisille tuli määräys siirtyä vasta perustettuun Helsinkiin, mutta aie peruttiin ja kaupunki perustettiin uudestaan jo 1556. 1550-luvun lopulla alettiin rakentamaan kuninkaankartanoa torin luoteispuolelle ja kaupungin pohjoispuolen mäelle alettiin rakentamaan linnoitusta kaupungin suojaksi luultavasti 1570-luvulla. Linnan rakentaminen jäi kuitenkin kesken, mutta perustukset siitä ovat edelleen nähtävissä. Kuninkaankartano puolestaan autioitui 1600-luvun lopulla. Vanhin 1580-luvulla rakennettu puukirkko sijaitsi nykyisen kirkon lounaispuolella ja uusi harmaakivikirkko valmistui 1670-luvun alussa. Ruotsin suurvalta-aikana kaupunki kasvoi ja vuoteen 1690 mennessä väkiluku oli jo miltei kaksinkertaistunut. Isoavihaa vanhempia karttoja on Tammisaaresta olemassa vain kaksi Samuel Broteruksen vuodelle 1696 päivättyä karttaa, joissa vanha asemakaava-alue kuvataan. Kaikki Broteruksen kartalla esiintyneet tontit eivät liene olleet rakennuskäytössä, vaan osa niistä on ollut autiona ja osa porvareiden kasvimaana. Kaupungista paloi kolmasosa vuoden 1656 suurpalossa ja vuoden 1694 tulipalossa paloi neljä tilaa. Isonvihan aikana venäläiset hävittivät kaupungin tai ainakin osan siitä.

Seuraava Tammisaarta kuvaava kartta on vuodelta 1798 (Adam Malmström), jossa kuvataan korttelit rakennuksineen (osalla tonteista). Vuonna 1821 tulipalo tuhosi kirkon ympäristöä ja tämän seurauksena laadittiin uusi asemakaava vuonna 1841 (C.W. Gyldén). Tässä kaavassa Iso ja Pikku Kirkkokatua oikaistiin ja levennettiin. Myös Kustaa Vaasan katua levennettiin.

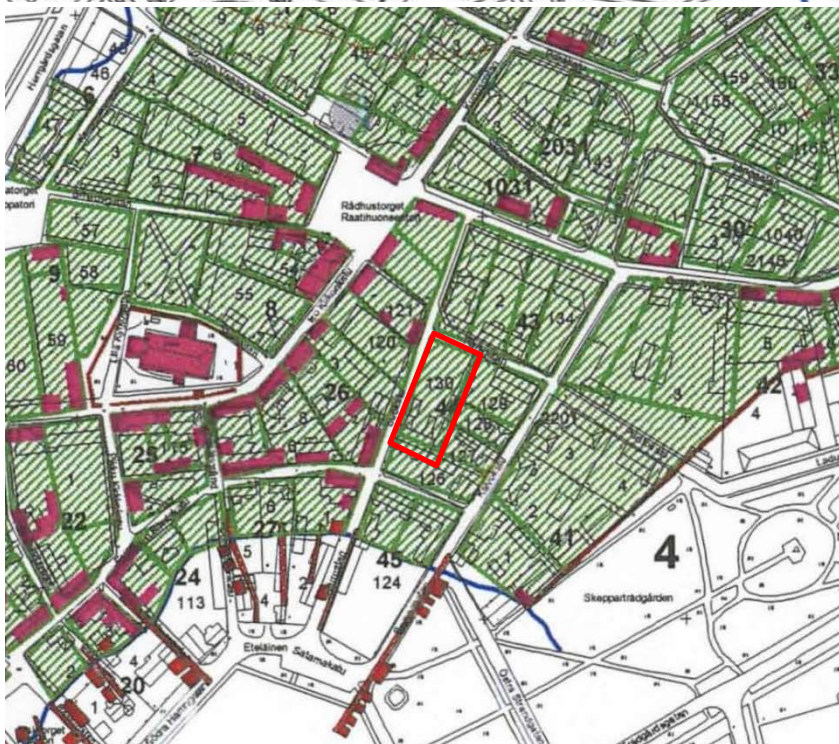
Tontti 44-130 osoitteessa Helene Schjerfbeckinkatu 5 on Teemu Mökkösen vuoden 2002 inventointikertomuksessa esitetyn rannansiirtymiskartan perusteella ollut vuoden 1400 tienoilla ranta-alue. Vuoden 1696 kartan perusteella rantaviiva on ollut aivan tutkittavan tontin eteläpuolella ja vuonna 1798 jo jonkin verran etelämpänä. Nykyään meren ranta, Södra viken, on elokuvateatterista 130 metrin päässä etelässä. Vuonna 1696 tontti on ollut jaettuna kahteen osaan, omistajien ollessa Christer Ersson ja Hindr. Nilsson. Tontin etelälaita oli meren rantavyöhykettä. Vuonna 1798, seuraavan kartoituksen yhteydessä, tontti on jo ollut yhtä ja meren ranta oli siirtynyt uuden, tontista etelään olevan korttelin eteläpuolelle. Södra vikenin rantaan on merkitty tässä kartassa lukuisia laitureita. Kummassakaan kartassa tontille ei ole merkitty rakennuksia. Tammisaaresta on kartat myös vuosilta 1835 (B.A. Lindström) ja 1843 (C.W. Gyldén). Näissä tontti on – kuten v. 1798 kartalla – nykyinen kokonaisuutensa lähellä Raatihuoneentoria (1800-luvulla Stortorget). Kadun nimi tontin länsipuolella oli v. 1835 Kärrgränd ja v. 1843 Kärrgatan (nykyinen Helene Schjerfbeckinkatu).

Nykytilassaan tontin pohjoisosa on nurmikenttää, jota kiertää puuaita Helene Schjerfbeckinkadun puolella idässä ja Museokadun puolella pohjoisessa. Idän puolella on naapuritontin varastorakennuksen seinä. Nurmella kasvaa muutama vaahtera ja omenapuu. Nurmikentän eteläpuolella on asfaltoitu pihatie ja sen eteläpuolella elokuvateatteri Bio Forum, jonka pohjoisseinään on rakennettu kiinni pieni asuinrakennus ja vaja. Elokuvateatteri Bio Forum on Suomen vanhin edelleen toiminnassa oleva elokuvateatteri, perustettu vuonna 1912.¹ Tontin omistajat kertoivat, että kun viemäröintiä tehtiin nykyisen asfalttipihan pohjoisreunalle, tuli kaivettaessa vastaan isoja hirsisiä ja hirsiaarkku, ikään kuin laiturin. Sen tiedon valossa, että alue oli meren rantaa vielä 1600-luvun lopulla, kyseinen rakenne on hyvinkin saattanut olla laiturin. Tontille on omistajien mukaan myös tuotu runsaasti multaa, useita kymmeniä kuutioita ja tontin keskellä ollutta notkelmaa on täytetty hiekalla samalla kuin tontin reunojakin. Tontin luoteiskulmassa on ollut pieni kioski, jota varten myös on tuotu hiekkaa paikalle.

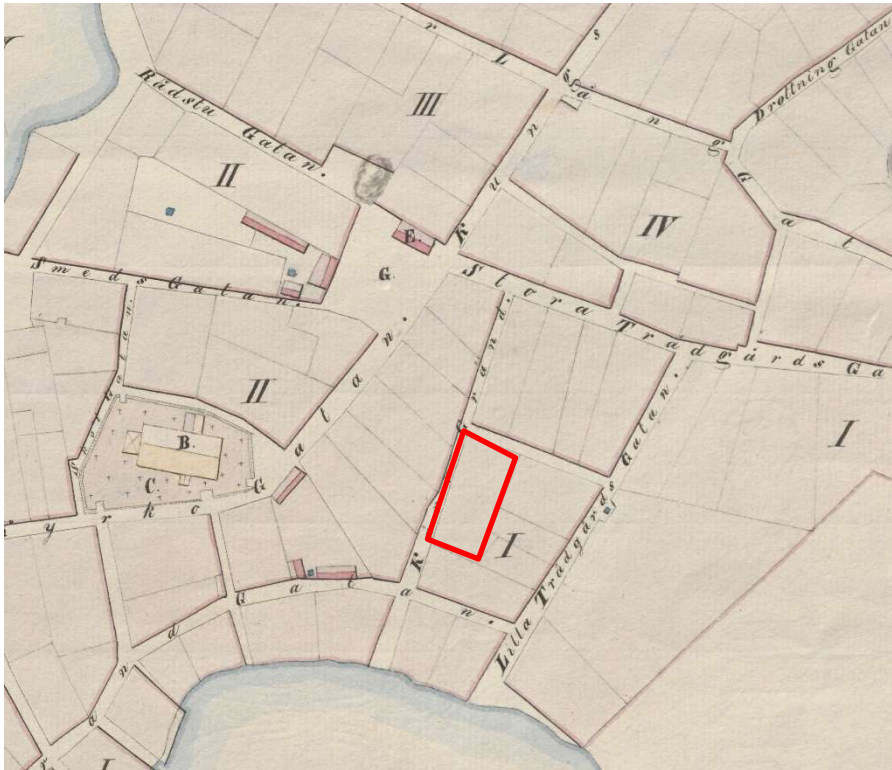
¹ Elokuvateatterin historiasta: <http://www.bioforum.fi/fi/historik.html>.



Vuoden 1696 kaupunkikartta (Broterus) asemituna nykykartan päälle. Helene Schjerbeckinkatu 5 ympäröity punaisella. Lähde: Tammsaaren kaupunkiarkeologinen inventointi 2001 (Mökkönen).



Vuoden 1798 kaupunkikartta (Malmström) asemituna nykykartan päälle. Helene Schjerbeckinkatu 5 ympäröity punaisella. Lähde: Tammsaaren kaupunkiarkeologinen inventointi 2001 (Mökkönen).



Vuoden 1835 kaupunkikartta (B.A. Lindström). Helene Schjerfbeckinkatu 5 ympäröity punaisella. Lähde: KA Tammisaaren kaupunki B15: 30/4.



Vuoden 1843 kaupunkikartta (Gyldén). Helene Schjerfbeckinkatu 5 ympäröity punaisella. Lähde: KA Tammisaaren kaupunki B40: 19/3.

4. TUTKIMUSMENETELMÄT

Tutkimusmenetelmänä oli koekuopitus. Koekuopat kaivettiin kokoisina joko lapiolla tai kaivauslastalla, riippuen maaperästä ja/tai kuopassa näkyvistä ilmiöistä. Kaivettua maata ei seulottu. Kuopat kaivettiin mahdollisuuksien mukaan puhtaaseen pohjamaahan saakka ja kaivamisen jälkeen ne dokumentoitiin sanallisesti ja tarvittaessa valokuvin, minkä jälkeen ne täytettiin kaivetulla maalla. Välittömästi kaivausten jälkeen tehtiin pikaraportti asiasta vastaavalle suojeluviranomaiselle. Mittaukset tehtiin Trimblen kannettavalla VRS-

tukiasemaverkkopalveluun yhdistetyllä GNSS-vastaanottimella valtakunnallisessa ETRS-TM35FIN –tasokoordinaatistossa ja N2000 korkeusjärjestelmässä. Laitteen mittaustarkkuus on parhaimmillaan 10 cm.

Jälkityövaiheessa laadittiin Maanmittauslaitoksen maastokartan pohjalle kaksi yleiskarttaa mittakaavaan 1:150 ja 1:700, joihin merkittiin koekuoppien sijainnit. Tutkimuksissa otetut digitaaliset valokuvat on luetteloidu Museoviraston kuvakokoelmiin päänumerolla AKDG 6913:1-41. Vuoden 2021 kaivauksen löydöt on luetteloidu Kansallismuseon kokoelmiin päänumerolla KM 43372:1-32. Kaivaukselta otettiin kokoelmiin pääasiassa vain niitä löytöjä, jotka tulivat syvemmistä kerroksista hiikkakerrosten alta.



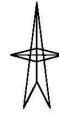
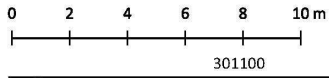
AKDG 6913:2. Kaivausta aloitellaan, lännestä.

5. KAIVAUSHAVAINNOT

Kaivaushavainnot koekuopista on kerätty oheiseen taulukkoon. Useissa koekuopissa havaittiin todennäköisiä rantahiikkakerroksia (1-2 kpl), jotka lienevät muodostuneet veden ajoittain noustua peittämään rannassa ollutta aluetta. Todennäköisesti nämä kerrokset olisivat ajoitettavissa 1600-1700-luvulle, kun meren ranta on vielä ollut lähellä tonttia. Hiikkakerrosten alla, kosteassa maassa, havaittiin useissa koekuopissa (kuopat 1, 2, 6, 7, 8, 11 ja 15) orgaanista ainetta ja/tai puuta sisältäviä kerroksia, jotka ainakin yhdessä koekuopassa (kuoppa 2) vaikuttivat koostuvan pelkästään vanhemmasta (1600-1700-lukujen) löytömateriaalista. Pienistä koekuopista ja veden tiukuessa kuopan pohjalta oli vaikea tehdä tarkkoja havaintoja esimerkiksi kulttuurikerroksen paksuudesta näissä koekuopissa, mutta todennäköisesti hiikkakerrosten alaiset kulttuurikerrokset eivät ole kovin paksuja. Koekuoppia 8 ja 15 lukuun ottamatta nämä puuta tai muuta orgaanista ainetta sisältäneet koekuopat keskittyvät tontin luoteisnurkalle, noin 250 m² alueelle. Koekuoppa 8 on tämän alueen itäreunalla, naapurin seinän vieressä, ja koekuoppa 15 puolestaan aivan nurmialueen kaakkoisnurkassa. Mikäli rakennushanke tontilla toteutuu, on em. 250 m² aluetta lienee syytä tutkia tarkemmin tasokaivauksin.

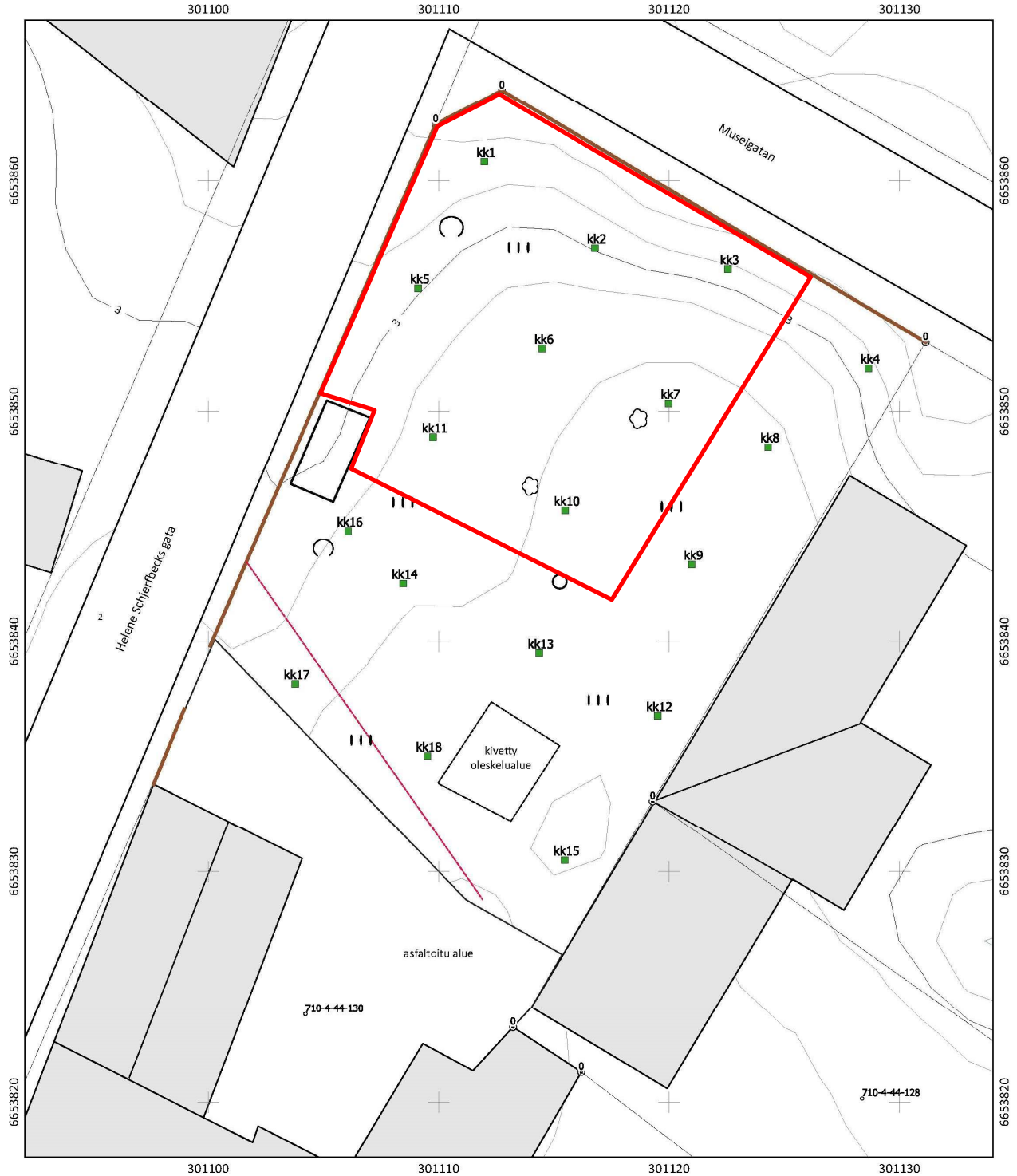
RAASEPORI Tammissaaren vanha
asemakaava-alue
Mj-rekisterin nro: 1000007477
Petro Pesonen 2021
Yleiskartta 1:150

Piirtäjä ja digitoija: Sara Långsjö
Pohjakarttana on Maanmittauslaitoksen maastokartta
Koordinaatisto ETRS-TM35FIN
Korkeuskäyrät (N2000) perustuvat Maanmittauslaitoksen kahden metrin korkeusmalliin







Selite





- koekuoppa 0.5 x 0.5 m
- lipputanko
- aita
- kompostiaitus
- viemäri linja
- vaahtera
- omenapuu
- ||| nurmikko








Tarkemmin tutkittava alue rajattu yleiskartalle.





Koekuoppalöydöt ovat tavanomaisia historiallisen ajan kaupunkiarkeologisia massalöytöjä: keramiikkaa, luuta, rautaesineen kappaleita ja tiiliä. Löydöistä otettiin talteen Kansallismuseon kokoelmiin ne, jotka olivat syvemmissä kerroksissa ja hiekkakerrosten alla, poikkeuksena koekuopan 14 pintakerroksista löytynyt Björknäsin lasitehtaan pullo. Björknäsin lasiruukki sijaitsi Ruotsissa ja se oli toiminnassa 1700-luvulla. Muista löydöistä mielenkiintoisimpia ja jonkin verran ajoittavia ovat mm. liitupiippujen katkelmat ja tuluspiin kappaleet.




Koek nro	Havainnot	Löydöt	Valokuvat
1	Pinnalla 10 cm multaa, jonka alla hiekka/sorakerros 23 cm syvyydelle, sen jälkeen multakerros +20 cm, hieman ennen pohjaa hiilisempi kerros, jossa puutikkuja ja mm kivisavikeramiikkaa ja lasia, kuopan länsireunalla laattamainen kivi 76 cm syvyydessä, multa loppuu 82 cm syvyydessä, kaivettu 86 cm.	Löydöt: rautanauloja ym. -esineitä, pullo- ja ikkunalasia, liitupiipun varren katkelma, tuluspiitä, fajanssia, kivisavikeramiikkaa (selter-pullo?), punasavikeramiikkaa, palanutta luuta, palamatonta luuta, muovinappi. Löytöjä ei talletettu kokoelmiin.	 <p>AKDG 6913:3. Koekuoppa 1, etelästä.</p>  <p>AKDG 6913:4. Koekuopan 1 pohja, etelästä.</p>  <p>AKDG 6913:27. Löytöjä koekuopasta 1.</p>
2	Kuivaa puutarhamultaa 30 cm, sitten hiekkaista asteittain kosteammaksi muuttuvaa multaa, jossa jonkin verran kiviä, 85 cm syvyydellä maatunut puura-kenne kosteassa hiekassa, runsaasti 1600-1700 -luvun löytöjä tällä syvyydellä (70-	Löydöt: kaakelin pala, punasavikeramiikkaa, fajanssia, pullo- ja ikkunalasia, lasikuonaa, palamatonta luuta, liitupiipun varren ja kopan katkelmia, palanutta luuta, tuluspiitä,	 <p>AKDG 6913:8. Koekuoppa 2, puujäännöksiä kuopan pohjakerroksessa, etelästä.</p>

	<p>85 cm), kaivettu syvimmillään 87 cm, ei kaivettu pohjaan, jottei rakennetta tuhottaisi.</p>	<p>pronssipeltiä. Talletettu kokoelmiin 70-87 cm syvyydellä olevat löydöt.</p>	 <p>AKDG 6913:28. Kaakelin pala koe-kuopasta 2.</p>  <p>AKDG 6913:29. Löytöjä koe-kuopasta 2.</p>
<p>3</p>	<p>10 cm multaa, sitten täytehiekkerros 50 cm syvyydelle, sitten 20 cm kuivempaa multaa, joka muuttuu kosteaksi ja vesi tihkuu 100 cm syvyydellä, 92 cm syvällä iso laakea kivi, kaivettu 100 cm.</p>	<p>Löydöt: pullolasia, rautanauvoja/-pultteja, fajanssia/piiposliinia, rihvelitaulun tikku (?), punasavikeramiikkaa. Löytöjä ei talletettu kokoelmiin.</p>	 <p>AKDG 6913:7. Koe-kuoppa 3, pohjoisesta.</p>  <p>AKDG 6913:30. Löytöjä koe-kuopasta 3.</p>

4	<p>Multaa, joka jatkuu pohjaan saakka, kunnes vesi tihkuu 90 cm syvällä, multa muuttuu kosteaksi 52 cm kohdalla, jossa runsaasti hiiliä 35-40 cm syvyydellä, kaivettu 90 cm, löytöjä kerättiin hiilisyvyydestä lähtien, mutta niitä ei otettu kokoelmiin.</p>	<p>Löydöt: punasavikeramiikkaa, kattohuopaa tms., lasipullon paloja, puun palasia. Ei talletettu kokoelmiin.</p>	 <p>AKDG 6913:31. Löytöjä koekuopasta 4.</p>
5	<p>Pinnalla 22 cm multaa, sitten sekava mullan ja hiekan raidoittama maa 45 cm paksuudelta, sitten taas multa 78 cm syvyydelle, jonka jälkeen musta kostea hiesu, josta otettu löydöt talteen (70 cm ->), kivi 85 cm syvyydellä, kaivettu 102 cm, jolloin tulee vesi pohjalle.</p>	<p>Löydöt: palamantonta luuta, palanutta piitä, punasavikeramiikkaa, pullo- ja ikkunalasia. Talletettu kokoelmiin 70+ cm syvyydellä olevat löydöt.</p>	 <p>AKDG 6913:5. Koekuoppa 5 pohjoisesta.</p>  <p>AKDG 6913:6. Koekuopan 5 pohja, pohjoisesta.</p>  <p>AKDG 6913:26. Löytöjä koekuopasta 5.</p>
6	<p>Multa 53 cm, sitten 5-10 cm (ranta)hiekkakerros, jonka alla taas multaa/tummaa hiekkaa n 18 cm, sen alapinnasta alkaa hiilensekainen, orgaanista ainetta sisältävä kerros, jossa mm puuta 78 cm syvyydellä ja tässä myös</p>	<p>Löydöt: punasavikeramiikkaa, fajanssia/piiposliinia, valkosavikeramiikkaa, pullo- ja ikkunalasia, rautanaula, palamatonta</p>	

	<p>pohjavesi alkaa nousta kuoppaan eikä sitä voinut kaivaa syvemmälle.</p>	<p>luuta, liitupiipun varren katkelma. Talletettu kokoelmiin yli 60 cm syvyydellä olleet löydöt.</p>	<p>AKDG 6913:14. Koekuopan 6 pohja, jossa puuta ja orgaanista ainetta, länneestä.</p>  <p>AKDG 6913:15. Koekuopan 6 pohja, jossa puuta ja orgaanista ainetta, länneestä.</p>  <p>AKDG 6913:16. Koekuopan 6 profiili, länneestä.</p>  <p>AKDG 6913:32. Löytöjä koekuopasta 6.</p>
--	--	--	---

7	Multaa 52 cm, sitten ohut hiekkakerros, jonka jälkeen taas multaa, vesi nousee 60 cm syvyydellä, tällä tasolla tiiliä ja puujätettä	Löydöt: punasavikeramiikkaa, rautanauloja, liitu-piipun varren katkelma, palanutta luuta, kattoeristettä(?), puuta/kaarnaa, fajanssia/piiposliinia, pullolasia. Löytöjä ei talletettu kokoelmiin.	 <p data-bbox="943 461 1369 490">AKDG 6913:33. Löytöjä koekuopasta 7.</p>
8	Pelkkää multaa, vesi nousee 52 cm syvyydellä, kaivettu 62 cm, missä syvyydessä tiiliä ja mahdollisesti puuta , ei voitu kaivaa veden vuoksi syvemmälle	Löydöt: posliinia, punasavikeramiikkaa, pullolasia, 20 pennin kolikko (1980). Ei talletettu kokoelmiin.	 <p data-bbox="943 954 1353 983">AKDG 6913:8. Koekuoppa 8, etelästä.</p>  <p data-bbox="943 1323 1369 1352">AKDG 6913:34. Löytöjä koekuopasta 8.</p>
9	Pinnalla multaa 30 cm, sitten vaihdellen multaa ja hiekkaa/soraa, vesi nousee kuoppaan jo 52 cm syvyydellä, kaivettu 60 cm (ei voitu veden vuoksi kaivaa syvemmälle)	Löydöt: punasavikeramiikkaa, ei talletettu kokoelmiin.	 <p data-bbox="943 1700 1353 1729">AKDG 6913:9. Koekuoppa 9, etelästä.</p>

10	Pelkkää multaa, joka muuttuu turvemaiseksi mullaksi 67 cm syvyydellä ja vesi nousee kuopan pohjalle 72 cm syvyydessä, kaivettu 82 cm	Löydöt: pullolasia, punasavikeramiikka, ikkunalasiasia, palamatonta luuta, rautanaula, kattoeristettä(?). Ei talletettu kokoelmiin.	 <p data-bbox="946 465 1441 521">AKDG 6913:11. Koekuoppa 10, turpeisen mullan pinta 67 cm syvyydessä, idästä.</p>
11	50 cm multaa, sitten (ranta)hiekkakerros n. 5-10 cm, sen jälkeen multaa 15 cm, jonka alla alempi (ranta)hiekkakerros n. 5 cm, sitten multaa, 88 cm syvyydellä puuta , lopetettu kaivaminen tähän, vesi nousee 85 cm syvyydellä	Löydöt: lasipullojen kappaleita, punasavikeramiikkaa, tuluspiitä, liitupiipun kopan katkelma, metallisormustin(?), kupariputkea, palamatonta luuta. Talletettu kokoelmiin 75-85 cm syvyydellä olleet löydöt.	 <p data-bbox="946 880 1441 936">AKDG 6913:17. Koekuopan 11 pohja, pohjoisesta.</p>  <p data-bbox="946 1686 1441 1742">AKDG 6913:18. Koekuopan 11 profiili, pohjoisesta.</p>



AKDG 6913:19. Koekuopan 11 profiili, pohjoisesta.











AKDG 6913:20. Koekuopan 11 profiili, pohjoisesta.






AKDG 6913:24. Löytöjä koekuopasta 11.



			<p>AKDG 6913:35. Löytöjä koekuopasta 11.</p>  <p>AKDG 6913:36. Löytöjä koekuopasta 11.</p>
12	<p>Multa 28 cm, hiekkakerros 5-10 cm, sitten ohuesti multaa ja sen jälkeen savi 12 cm (ei koko kuopan alalla), sen alla märkä multa (jossa mustepullo 75 cm syvällä), kaivettu 75 cm, jossa vesi nousee kuopan pohjalle</p>	<p>Löydöt: nelikulmisen posliiniastian(?) palasia (wc-kaakelia?), palamatonta luuta, palanutta luuta, lasipullon pohja (mustepullo?). Löytöjä ei talletettu kokoelmiin.</p>	 <p>AKDG 6913:21. Koekuoppa 12, lännestä.</p>  <p>AKDG 6913:37. Löytöjä koekuopasta 12.</p>
13	<p>Multaa 70 cm syvyydelle, sitten (ranta)hiekkakerros 5 cm, jonka alla hienempi hiesu luultavasti pohjaan asti, vesi nousee 80 cm syvyydellä</p>	<p>Löydöt: rautanauvoja, pullo- ja ikkunalasia, fajanssia/posliinia, palanutta ja palamatonta luuta, rautaesineiden paloja, punasavikeramiikkaa, löytöjä ei talletettu kokoelmiin.</p>	 <p>AKDG 6913:38. Löytöjä koekuopasta 13.</p>

14	<p>0-40 cm multaa, 40-50 cm hiekkakerros (rantahiekka?), 50-65 cm multaa, 65-70 cm hiekkakerros (rantakerros?), 70-80 cm multaa, 80-> cm hiekkaa, vesi nousee 81 cm syvyydellä</p>	<p>Löydöt: metalliesineitä, pullolasia, fajanssia/piiposliinia, palamatonta luuta, Björknäsin lasipullon sinetti. Em. sinetti talletettu kuriositeettina kokoelmiin, vaikka onkin sekoittuneesta kerroksesta (0-50 cm maan pinnasta). Lisäksi kokoelmiin talletettiin 50-65 cm syvyydellä, ylemmän hiekkakerroksen alla olleet löydöt sekä 70-75 cm syvyydellä olleet löydöt, jotka olivat alemman hiekkakerroksen alapuolella.</p>	 <p>AKDG 6913:12. Koekuoppa 14, etelästä.</p>  <p>AKDG 6913:13. Koekuoppa 14, idästä.</p>  <p>AKDG 6913:39. Löytöjä koekuopasta 14.</p>  <p>AKDG 6913:25. Björknäsin sinettileima, koekuopasta 14.</p>
----	---	--	---

15	<p>Multa 28 cm syväälle, (ranta)hiekkakerros 38 cm syväälle, sen alla suhteellisen homogeenista hiekkamaista tummaa maata, joka muuttuu 70-80 cm kohdalla tiiviiksi, hienommaksi maaksi 80 cm asti ja sen jälkeen saviseksi ja kosteaksi, lankkumainen puu 80 cm syvyydellä, aivan pohjalla tiiliä, vesi nousee 83 cm syvyydellä, kaivettu 85 cm</p>	<p>Löydöt: rautanauvoja, punasavikeramiikkaa, piiposliinia, palanutta luuta, pullolasia. Löytöjä ei talletettu kokoelmiin.</p>	 <p>AKDG 6913:22. Koekuoppa 15, etelästä.</p>  <p>AKDG 6913:40. Löytöjä koekuopasta 15.</p>
16	<p>Multaa 40 cm syväälle, sitten hiekkakerros 55 cm syväälle, jonka jälkeen multa/tumma hiekka jatkuu ainakin 100 cm syväälle, ei pystytty kaivamaan syvemmälle, vesi alkaa tihkua 100 cm syvyydellä</p>	<p>täysin löydötön, ei edes tiilenpaloja</p>	
17	<p>Multaa 40 cm, sen alla täytöhiekkaa, kaivettu 70 cm, otettu löytöjä talteen 25 cm alkaen</p>	<p>Löydöt: pullolasia, posliinienkelin siipi, punasavikeramiikkaa, ikkunalasia, fajanssia/piiposliinia, palanutta luuta. Löytöjä ei talletettu kokoelmiin.</p>	 <p>AKDG 6913:41. Löytöjä koekuopasta 17.</p>

18	Viemäriputki 65 cm syvyydellä, ennen sitä multaa, putken ympärillä asennushiekkaa, sekoittunut	Löytöjä ei otettu talteen lainkaan.	
----	--	-------------------------------------	--

6. YHTEENVETO

Tammisaaren vanhalla asemakaava-alueella, osoitteessa Helene Schjerfbeckinkatu 5 tehtiin koekaivaus keväällä 2021. Tutkimusten tarkoituksena oli selvittää, onko uudisrakentamisen kohteena olevalla tontilla säilynyt Tammisaaren vanhempaan asutukseen liittyviä rakenteita tai kulttuurikerroksia, erityisesti 1500-1700-luvulta. Toimeksianto tutkimuksiin saatiin Länsi-Uudenmaan museolta, joka on alueen vastuumuseo. Tutkittava tontti on Tammisaaren kaupunkiarkeologisessa inventoinnissa luokiteltu luokkaan 1, eli tutkimuksellisesti erityisen mielenkiintoiseksi ja suojelulliseksi arvokkaaksi alueeksi.

Tutkimukset toteutettiin koekuopituksena eli tontille kaivettiin lapiotyönä 18 koekuoppaa, kooltaan 50 x 50 cm. Useissa koekuopissa havaittiin todennäköisiä rantahiekkakerroksia, jotka lienevät muodostuneet veden ajoittain noustua peittämään rannassa ollutta aluetta. Hiekkakerrosten alla, kosteassa maassa, havaittiin useissa koekuopissa orgaanista ainetta ja/tai puuta sisältäviä kerroksia, jotka ainakin yhdessä koekuopassa (kuoppa 2) vaikuttivat koostuvan pelkästään vanhemmasta (1600-1700 -lukujen) löytömateriaalista. Kahta koekuoppaa lukuun ottamatta nämä puuta tai muuta orgaanista ainetta sisältäneet koekuopat keskittyvät tontin luoteisnurkalle, noin 250 m² alueelle. Mikäli rakennushanke tontilla toteutuu, on em. 250 m² aluetta lienee syytä tutkia tarkemmin tasokaivauksin.

DIGIKUVALUETTELO

Kuvaaja: Petro Pesonen

AKDG

6913

aihe

- 1 Tutkittava nurmialue, etelästä.
- 2 Kaivausta aloitellaan, lännestä.
- 3 Koekuoppa 1, etelästä.
- 4 Koekuopan 1 pohja, etelästä.
- 5 Koekuoppa 5, pohjoisesta.
- 6 Koekuopan 5 pohja, pohjoisesta.
- 7 Koekuoppa 3, pohjoisesta.
- 8 Koekuoppa 2, puujäännöksiä kuopan pohjakerroksessa, etelästä.
- 9 Koekuoppa 9, etelästä.
- 10 Koekuoppa 8, etelästä.
- 11 Koekuoppa 10, turpeisen mullan pinta 67 cm syvyydessä, idästä.
- 12 Koekuoppa 14, etelästä.
- 13 Koekuoppa 14, idästä.
- 14 Koekuopan 6 pohja, jossa puuta ja orgaanista ainetta, lännestä.
- 15 Koekuopan 6 pohja, jossa puuta ja orgaanista ainetta, lännestä.
- 16 Koekuopan 6 profiili, lännestä.
- 17 Koekuopan 11 pohja, pohjoisesta.
- 18 Koekuopan 11 profiili, pohjoisesta.
- 19 Koekuopan 11 profiili, pohjoisesta.
- 20 Koekuopan 11 profiili, pohjoisesta.
- 21 Koekuoppa 12, lännestä.
- 22 Koekuoppa 15, etelästä.
- 23 Löytöjä koekuopasta 2.
- 24 Löytöjä koekuopasta 11.
- 25 Björknäsin sinettileima, koekuopasta 14.
- 26 Löytöjä koekuopasta 5.
- 27 Löytöjä koekuopasta 1.
- 28 Kaakelin pala koekuopasta 2.
- 29 Löytöjä koekuopasta 2.
- 30 Löytöjä koekuopasta 3.
- 31 Löytöjä koekuopasta 4.
- 32 Löytöjä koekuopasta 6.
- 33 Löytöjä koekuopasta 7.
- 34 Löytöjä koekuopasta 8.
- 35 Löytöjä koekuopasta 11.
- 36 Löytöjä koekuopasta 11.
- 37 Löytöjä koekuopasta 12.
- 38 Löytöjä koekuopasta 13.
- 39 Löytöjä koekuopasta 14.
- 40 Löytöjä koekuopasta 15.
- 41 Löytöjä koekuopasta 17.

RAASEPORI Tammisaaren vanha
asemakaava-alue
Mj-rekisterin nro: 100007477
Petro Pesonen 2021
Yleiskartta 1:700

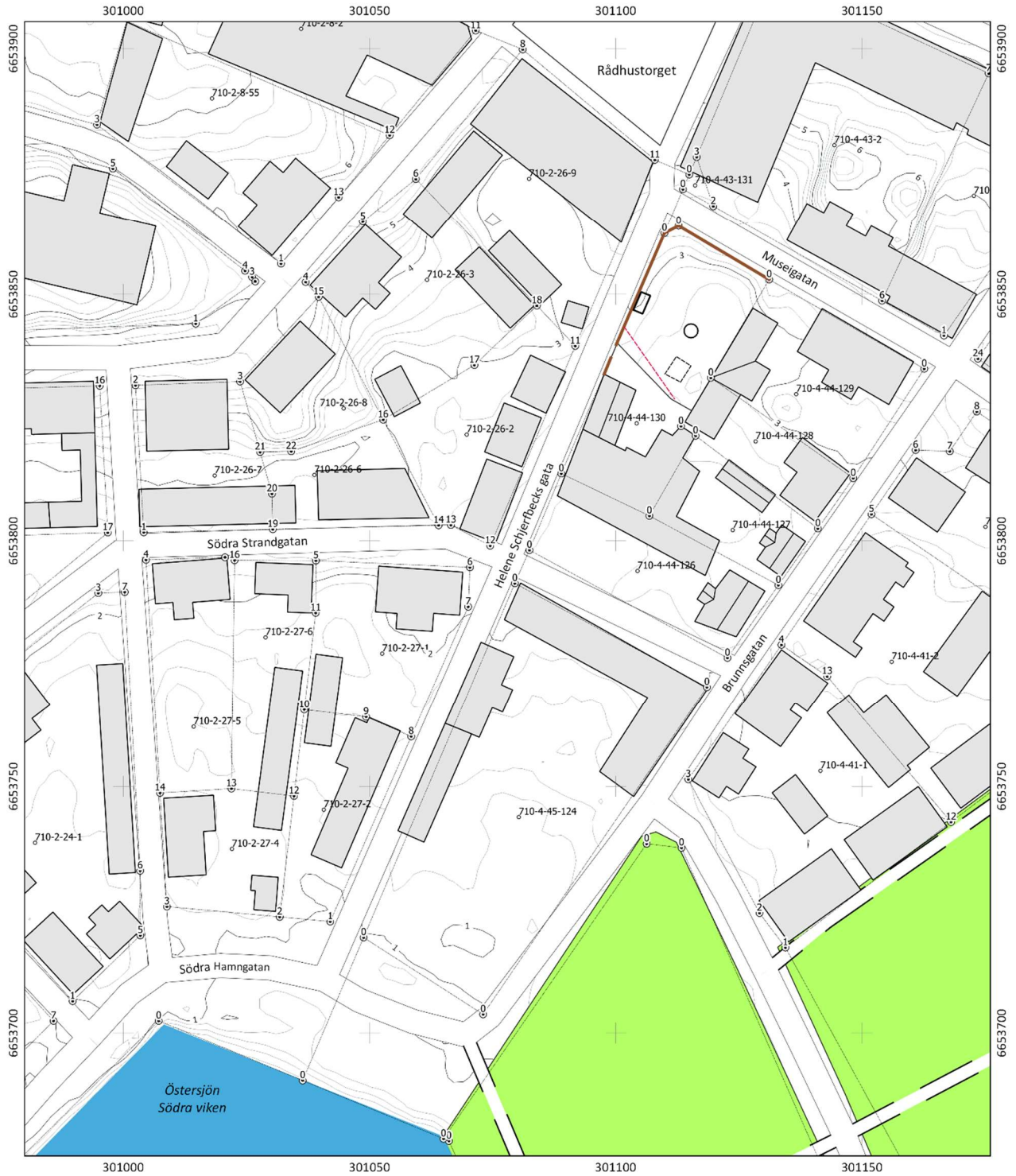
Piirtäjä ja digitoija: Sara Långsjö
Pohjakarttana on Maanmittauslaitoksen maastokartta
Koordinaatisto ETRS-TM35FIN
Korkeuskäyrät (N2000) perustuvat Maanmittauslaitoksen kahden metrin korkeusmalliin

0 10 20 30 40 50 m



Selite

- aita
- nurmikon reuna
- kivetty oleskelualue
- kompostaitaus
- viemäriinjia
- puisto



RAASEPORI Tammisaaren vanha
asemakaava-alue

Mj-rekisterin nro: 1000007477

Petro Pesonen 2021

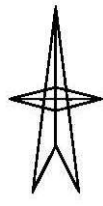
Yleiskartta 1:150

Piirtäjä ja digitoija: Sara Långsjö

Pohjakarttana on Maanmittauslaitoksen maastokartta

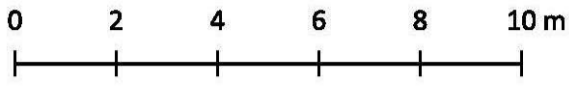
Koordinaatisto ETRS-TM35FIN

Korkeuskäyrät (N2000) perustuvat Maanmittauslaitoksen kahden metrin korkeusmalliin



Selite

- koekuoppa 0.5 x 0.5 m
- lipputanko
- aita
- kompostiaitus
- viemäriinija
- vaahtera
- omenapuu
- nurmikko



301100

301110

301120

301130

6653860

6653860

6653850

6653850

6653840

6653840

6653830

6653830

6653820

6653820



301100

301110

301120

301130

710-4-44-130

710-4-44-128